

”It’s not a very pink situation” – En studie om socialarbetares upplevelser av arbete med HBT-frågor i Rumänien.

Av Hanna Hansson

Lunds universitet
Socialhögskolan
SOPA63 VT 10

Handledare: Charlotta Zettervall

Author: Hanna Hansson

Title: "It's not a very pink situation" – A study about social workers' experiences regarding working with the LGBT-issue in Romania. (Translated title)

Supervisor: Charlotta Zettervall

Assessor: Kristina Göransson

The purpose of this study was to examine how Romanian social workers, working with LGBT-people, experience their work situation and the conditions for their work. The questions at issue were; How do the social workers describe their work and the conditions for conducting this work? What kind of attitudes do they meet, regarding their work, from the surrounding society? What kinds of strategies are used and how do they discuss about these? Qualitative interviews were conducted with four social workers employed at a LGBT-organization in Romania. The theoretical framework for the study was Bourdieu's theory on capital and field together with the concept of advocacy as a method of social work. The study shows a varied picture of the conditions for the social workers and the attitudes they meet. They experience both support for, and opposition against, their work. It is clear though that the conditions for working with the LGBT-issue is not very good. For example, the respondents describe a negative mentality against LGBT-people in the Romanian society which is an obstacle for the improvement of the situation for LGBT-people. However, the interviewed social workers experience that they collaborate well with different NGOs and other institutions. Furthermore, the study shows that the social workers have adopted various strategies for their lobby- and advocacy-work in order to be able to have an influence on LGBT-issues in Romania. Another conclusion is that the social workers' access to different fields in society differ, which has effects on their possibilities to enhance the rights and situation for LGBT-people in Romania.

Keywords: Romania, LGBT, advocacy, capital, field

Nyckelord: Rumänien, HBT, advocacy, kapital, fält

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	1
1.2 SYFTE	2
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	3
1.4 AVGRÄNSNING	3
1.5 CENTRALA BEGREPP	3
1.6 VIDARE FRAMSTÄLLNING	4
2. BAKGRUND	4
2.1 SEXUALPOLITIK I RUMÄNIEN	4
2.2 ORGANISATIONEN ACCEPT	6
3. TIDIGARE FORSKNING	7
3.1 ORIENTERING AV KUNSKAPSLÄGET	7
3.2 HBT-RÖRELSEN I RUMÄNIEN	8
3.3 SOCIALT ARBETE MED HBT-PERSONER	9
4. METOD	10
4.1 VAL AV METOD	10
4.2 METODENS FÖRTJÄNSTER OCH BEGRÄNSNINGAR	11
4.3 URVAL.....	12
4.4 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	13
4.5 TILLFÖRLITLIGHET	14
4.6 ETISKA ÖVERVÄGANDEN	15
5. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	15
5.1 ADVOCACY.....	16
5.2 FÄLT OCH KAPITAL	18
6. RESULTAT OCH ANALYS	19
6.1 ARBETET OCH DESS FÖRUTSÄTTNINGAR	19
6.1.1 Kultur som metod och arbetssätt	19
6.1.2 Det viktiga, svåra, påverkansarbetet.....	21
6.1.3 Försvårande villkor	22
6.1.4 Ett nödvändigt arbete	23
6.2 OMVÄRLDENS ATTITYDER	24
6.2.1 Välfungerande samarbeten, men gärna fler.....	24
6.2.2 "Ett svårt arbete"	26
6.2.3 Sakta men säkert bättre. Eller?	28
7. EN MÅNGFALD AV STRATEGIER OCH UTMANINGAR	30
7.1 ÅTERKOPPLING TILL FRÅGESTÄLLNINGAR.....	30
7.2 ADVOCACY PÅ NYA SÄTT	31
7.3 KONTEXTBEROENDE INFLYTANDE	33
8. AVSLUTANDE DISKUSSION	35

9. REFERENSLISTA.....	37
BILAGA 1	41
BILAGA 2	42

1. Inledning

1989 föll den så kallade järnridån i Östeuropa, flera kommunistiska regimer kollapsade vilket markerade början på en ny epok. Följden blev fundamentala förändringar i dessa samhällen, av alla aspekter av det sociala livet. Rumänien är ett av de länder där vägen mot demokrati och pluralism sakta påbörjades 1989 när kommunistregimen föll (Stulhofer & Sandfort 2005). Nu, drygt 20 år senare, pågår fortfarande en utveckling mot ett mer rättssäkert rättsväsende och förbättrad levnadsstandard för befolkningen. Korruptionen, tillsammans med otillräckliga resurser samt kvarvarande mentalitet från kommunisttiden gör dock att utvecklingen går långsamt. Landet befinner sig fortfarande i en utvecklingsfas och på många områden behövs förbättringar, bland annat gällande mänskliga rättigheter (Utrikesdepartementet 2007). Då jag under lång tid intresserat mig för regionen och dess utveckling var det inget svårt beslut att genomföra uppsatsarbetet inom ramen för ett Erasmus-utbyte¹ på University of Bucharest. Då ett av mina största intresseområden inom socialt arbete är sexualitet funderade jag mycket på hur man arbetar med dessa frågor i Rumänien. Därför föll det sig naturligt att fokus för min studie skulle vara socialt arbete och sexualitet.

1.1 Problemformulering

Mellan 1968 och 1996 var homosexualitet kriminaliserat i Rumänien genom artikel 200 i den rumänska strafflagen. Sexuella relationer mellan människor av samma kön kunde då resultera i fängelsestraff upp till fem år. År 1996, efter mycket debatt och påtryckningar från både EU och inhemska lobbygrupper, ändrades artikel 200. Den nya versionen förbjöd dock samkönade sexuella relationer om de utfördes offentligt eller orsakade offentlig skandal, vilket kunde ge fängelsestraff mellan ett och fem år. Detta öppnade upp för fortsatt diskriminering av homosexuella, bland annat på grund av att termen ”offentlig skandal” inte definierades i lagen, och därmed lämnade stort utrymme för tolkning av vad detta egentligen innebar (Nachescu 2005).

Sexuella relationer mellan samkönade personer avkriminaliserades helt 2001. En viktig anledning till att förbudet till slut upphävdes var de krav som ställdes från EU. För att erhålla medlemskap i unionen blev Rumänien tvunget att avskaffa bestämmelsen då den betraktades

---

¹ Erasmus är ett program som verkar för ökad rörlighet inom EU för studenter och lärare genom utbyte eller praktik.

som diskriminerande (Turcescu & Stan 2005). En annan betydelsefull faktor var de aktörer, som sedan kommunistregimens fall, arbetat för att främja homo-, bi- och transpersoners, HBT-personers, villkor och rättigheter i Rumänien. En av dessa aktörer var organisationen Accept, som idag är den enda HBT-organisation i Rumänien som arbetar för att främja HBT-personers rättigheter i landet. De aktörer som arbetade för att avskaffa förbudet mötte stort motstånd från både allmänheten, vissa politiker och landets ledande religiösa företrädare (Turcescu & Stan 2005). År 2007 erhöll Rumänien medlemskap i Europeiska Unionen (Nationalencyklopedin 2010a).

Den legala situationen för HBT-personer har alltså förbättrats avsevärt genom avkriminaliseringen. Dessutom har Rumänien numera en anti-diskrimineringslag för att skydda rättigheterna för sexuella minoriteter. Trots detta finns fortsatt stora problem med diskriminering, och den sociala situationen är många gånger svår för HBT-gruppen. Bland annat visar en Gallup-undersökning att 68 procent av rumänerna är negativt inställda till homosexualitet. Dessutom finns ett starkt motstånd mot homosexualitet från den ortodoxa kristna kyrkan, som är det största samfundet i landet och har stort inflytande (RFSL 2009). Förhållandena för landets HBT-personer.

Det finns alltså en konflikt mellan de attityder som finns i civilsamhället gentemot HBT-personer och landets lagstiftning. Detta väcker frågor om hur de socialarbetare som arbetar med denna målgrupp upplever situationen, då de bedriver ett arbete som av många betraktas som kontroversiellt och motstridigt vissa samhällseliga normer. Utifrån detta är det intressant att undersöka vilka förutsättningar socialarbetare upplever att de har att arbeta med HBT-personer och gruppens situation. Vidare är det även intressant att undersöka vilka attityder socialarbetare uppfattar att de möter i förhållande till sitt arbete med målgruppen. Då det endast är Accept som arbetar med HBT-frågan är det de förhållanden som socialarbetare här upplever sig ha som kommer vara i fokus i min studie.

1.2 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur personer som arbetar för att främja HBT-personers rättigheter och situation i Rumänien upplever sin arbetssituation och sina förutsättningar vid arbetet med målgruppen.

1.3 Frågeställningar

De frågeställningar som jag i uppsatsen utgår från är:

1. Hur beskriver socialarbetarna sitt arbete och förutsättningarna för att arbeta med målgruppen HBT-personer?
2. Vilka attityder upplever socialarbetarna att de möter från det omgivande samhället?
3. Vilka strategier använder socialarbetarna i sitt arbete och hur resonerar de kring dessa?

1.4 Avgränsning

Vad gäller undersökningspopulationens avgränsning så intervjuade jag människor som arbetar med socialt arbete riktat mot gruppen HBT-personer. Mitt fokus var att undersöka deras uppfattning om sin egen situation, uppfattningar och erfarenheter kring sitt arbete. Inte vad de anser om HBT-personers situation i Rumänien.

1.5 Centrala begrepp

HBT-personer: Detta begrepp är en samlingsterm för homosexuella, bisexuella och transpersoner (RFSU 2010). Den engelska motsvarigheten är LGBT-person, vilket står för lesbian, gay, bi and transgender (RFSL 2010a).

Transperson: Detta begrepp är ett samlingsbegrepp som vanligtvis avser personer vars könsidentitet och/eller könsuttryck emellanåt eller alltid skiljer sig från normen för det kön som registrerades för dem vid födseln. I begreppet omfattas vanligtvis dragkings, dragqueens, intersexuella, transgenterister, transvestiter och transsexuella. Begreppet har ingenting med sexuell läggning att göra och innefattar bara de personer som själva identifierar sig som transperson (RFSL 2010b).

NGO: Förkortningen NGO betyder non-governmental organization, alltså icke-statliga organisationer. Exempel på sådana organisationer är bland annat frivilligorganisationer samt fackföreningar (Nationalencyklopedin 2010b).

Socialarbetare: I uppsatsen kommer jag att benämna intervjupersonerna socialarbetare då jag anser att de bedriver ett socialt arbete som överensstämmer med den definition som International Federation of Social Workers, IFSW, använder: ” Socialt arbete verkar för social förändring, problemlösning i mänskliga relationer, för empowerment och frigörelse med syfte att främja människors välfärd.” (IFSW 2010).

1.6 Vidare framställning

Efter detta inledande kapitel följer ett kapitel som syftar till att ge en bakgrund till studien. I kapitel tre beskriver jag den tidigare forskning som finns på området. Därefter följer kapitel fyra där jag redogör för de metodologiska överväganden jag gjort under arbetets gång. Vidare, i kapitel fem, behandlas de teoretiska utgångspunkter som uppsatsens analys är baserad på. I kapitel sex finns en redogörelse för empiri tillsammans med analys, då jag valt att sammanföra dessa i samma avsnitt. I det sjunde kapitlet finns en återkoppling till uppsatsens frågeställningar samt en fördjupad analys av de huvudsakliga resultaten. Den avslutande diskussionen kring studien är uppsatsen sista, och åttonde, avsnitt.

2. Bakgrund

För att underlätta läsandet och förståelsen har jag valt att här kort redogöra för situationen i Rumänien för HBT-personer samt hur arbetet med denna målgrupp sett ut genom åren.

2.1 Sexualpolitik i Rumänien

Ingripande i människors liv och leverne gällande sexualitet var under lång tid vardag i Rumänien och sexualitet anses än idag av många inte vara ett ämne för allmän debatt (Nachescu 2005). Under den kommunistiska regimen, med Nicolae Ceausescu i spetsen, bedrevs en repressiv reproduktions- och familjepolitik och homosexualitet infördes som ett brott i strafflagen. Abort och preventivmedel var förbjudet för att säkra återväxten av befolkningen och i förlängningen arbetskraft. Illegal abort bestraffades hårt. Utöver detta fanns under kommunismstyret stränga normer för kvinnors respektive mäns roller och uppgifter i samhället (Baban 2000). Abort legaliserades i princip direkt av den nya regeringen som efterträdde Ceausescu 1989. De tillät även produktion, import och försäljning av preventivmedel (Nachescu 2005). När det gällde kriminaliseringen av homosexualitet skulle det komma att ta flera år innan denna upphävdes.

Den artikel i strafflagen, nummer 200, som förbjöd samkönade sexuella relationer gällde oförändrad från införandet 1968 fram till 1996. Då hävdades förbudet delvis, men sexuella relationer mellan personer av samma kön förbjöds även i fortsättningen om de utfördes offentligt eller orsakade offentlig skandal. Utöver detta var det även straffbart att visa sexuell åtrå mot någon av samma kön. Artikel 200 var en del av den rumänska strafflagen fram till år 2001 då den upphävdes. Avskaffandet föregicks av intensiva debatter där flera olika aktörer, både rumänska och internationella samt statliga och icke-statliga var involverade. Viktiga deltagare var bland annat den rumänsk-ortodoxa kyrkan, EU och Europarådet, de politiska partierna samt HBT-organisationen Accept (Nachescu 2005).

Det faktum att Rumänien strävade efter att erhålla medlemskap i EU var, som jag tidigare nämnt, en viktig faktor för avskaffandet. En lagstiftning som överensstämmer med de krav som ställs för skydd av mänskliga rättigheter samt skydd och respekt för minoritetsgrupper är en av grundförutsättningarna för medlemskap. Då EU ansåg att artikel 200 stred mot dessa krav var en avkriminalisering nödvändig för att få medlemskap (Nachescu 2005). En av de största motståndarna till en avkriminalisering var den ortodoxa kyrkan som använde sitt inflytande för att försöka behålla artikel 200. Enligt Turcescu och Stan (2005) har kyrkan sedan 1989 fått allt större inflytande över vad som kan anses som acceptabelt och oacceptabelt sexuellt beteende i landet.

Avkriminaliseringen av homosexualitet 2001 utgjorde en banbrytande framgång i kampen för HBT-personers rättigheter i Rumänien. Trots detta finns fortfarande stora problem med diskriminering av gruppen och toleransen gentemot dem har inte förbättrats i så stor utsträckning (Turcescu & Stan 2005). Bland annat finns en undersökning från 1999 som visar att Rumänien är ett av de länder i Europa där befolkningen är mest negativt inställda till homosexualitet. Resultaten från denna undersökning visar exempelvis att 65 procent av befolkningen inte vill ha en granne som är homosexuell. Studien visar även att Rumänien, tillsammans med Polen, är de länder där det politiska och sociokulturella motståndet mot homosexuellas rättigheter är störst (Stulhofer & Rimac 2009).

2.2 Organisationen Accept

Förutom ett förbud mot ”skandalös homosexualitet” samt homosexuella relationer i det offentliga, kriminaliserades även upplysningsverksamhet och organisationer som uppmuntrade homosexualitet i artikel 200. Detta innebar en stort inskränkande i mötes- och yttrandefriheten för homosexuella och fram till 2001 kunde organisationer inte bildas om deras uttalade mål var att arbeta för att främja HBT-personers rättigheter (Human Rights Watch & IGLHRC 1998).

Landets idag enda HBT-organisation, Accept, kunde vid starten 1996 inte registreras som en HBT-organisation då detta skulle ses som uppmuntran till brott. Istället fick de registrera sig som en allmän organisation för främjandet av mänskliga rättigheter (Human Rights Watch & IGLHRC 1998). Denna paragraf i artikel 200 försvårade alltså betydligt möjligheterna att bedriva verksamheter för att främja och uppmärksamma HBT-personers levnadsvillkor och rättigheter i landet. Som en organisation för mänskliga rättigheter kunde Accept ändå arbeta för att förbättra situationen för Rumäniens HBT-personer, bland annat genom juridisk rådgivning och medicinsk hjälp. Fram till 2001, när homosexualitet avkriminaliserades, arbetade Accept även för att påverka offentliga personer i Rumänien som kunde tänkas ha inflytande för att förbättra situationen för HBT-personer (Nachescu 2005).

Accept bildades ur en informell grupp som sedan 1994 försökt främja en öppen dialog gällande samkönade relationer i Rumänien. 1995 togs ett beslut att bilda en mer formell, stabil organisation, för att året efter således registreras som en icke-statlig organisation för mänskliga rättigheter (Accept 2010a). Accepts ursprungliga stadgar anger bland annat att organisationens syfte är att bidra till allmän debatt kring mänskliga rättigheter i en anda av pluralism, tolerans och respekt. Ytterligare ett syfte angavs vara att skydda människor vars legala rättigheter och friheter har kränkts, samt att utveckla utbildningsinsatser kring mänskliga rättigheter (Accept 2010b).

Vid starten kunde organisationens fokus på HBT-personer alltså inte nämnas. Idag är dock situationen annorlunda och Accept anger numera som sitt syfte att förändra negativa sociala attityder gentemot HBT-personer i Rumänien. Exempel på mål som anges för verksamheten är att utbilda allmänheten och media i HBT-frågor, samt att utveckla olika typer av service som inriktar sig mot de specifika behov som finns bland HBT-personer i Rumänien. Nu kan organisationen följaktligen vara helt öppen med sina syften, visioner och mål. Idag arbetar

Accept för att ytterligare förbättra situationen för HBT-personer i Rumänien och för att främja och skydda deras rättigheter. Detta görs bland annat genom olika kulturella evenemang såsom utställningar och en årlig pride-festival, kallad gay-fest. Dessutom tillhandahålls juridisk rådgivning, informationskampanjer samt terapeutiskt samtalsstöd. Utöver detta bedrivs även ett långsiktigt lobbyarbete för att ytterligare förstärka det legala skyddet för HBT-personer, bland annat genom försök att få till stånd lagstiftning kring civilt partnerskap (Accept 2010a).

3. Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för den forskning på området som jag tagit del av. Dels gäller det forskning kring HBT-rörelsen i Rumänien, dels forskning kring socialt arbete med HBT-personer. Då min uppsats handlar om socialarbetare som arbetar med HBT-personer och inte gruppen HBT-personer i sig, har jag valt att inte beröra forskning inom gay- and lesbian studies samt queerstudier². Jag inleder kapitlet med att kort beskriva hur jag gått tillväga för att söka litteratur.

3.1 Orientering av kunskapsläget

Jag började söka efter litteratur till studien genom att använda mig av sökmotorerna LIBRIS, EBSCOhost och ELIN. Då forskningsfältet är begränsat har jag både sökt forskning och litteratur kring situationen i Rumänien och Östeuropa men även om socialt arbete med HBT-personer i Sverige och internationellt. De sökord som jag främst använde mig av var: social work, social worker, Romania, LGBT, eastern europe, sexuality*, NGO, queer, HBT, Rumänien, sexualitet, Östeuropa. Jag har i första hand använt mig av olika kombinationer av dessa sökord, exempelvis: sexuality* + Romania.

Dessa sökord gav ett par träffar, bland annat antologin *Sexuality and gender in postcommunist eastern Europe and Russia* av Stulhofer och Sandfort (2005). Jag hittade även några böcker och artiklar som varit användbara, exempelvis *Religion, politics and sexuality in Romania* av Turcescu och Stan (2005). För att hitta ytterligare material har jag letat i referenslistorna till de publikationer jag hittade i bibliotekskatalogerna. Dessutom har jag haft tillgång till

---

² Inom dessa forskningsfält har teorier om sexualitet utvecklats, och i Sverige har denna typ av forskning kommit att benämnas queerforskning (Mattsson 2010).

Accepts bibliotek med litteratur kring sexualitet, genus och liknande. Där hittade jag bland annat antologin *The global emergence of gay and lesbian politics* med Adam et al (1999) som redaktör.

Mina sökresultat har visat att det finns relativt lite skrivet om socialarbetares arbete med HBT-grupper och frågor som rör dessa. Det tycks finnas en kunskapslucka gällande detta ämne. Ett stort behov av mer forskning kring dessa frågor finns således (Appleby & Anastas 1998). När det gäller Rumänien och Östeuropa som region är utbudet än mindre.

3.2 HBT-rörelsen i Rumänien

Som jag tidigare nämnt var organisering kring HBT-frågor något som tidigare var kriminaliserat i Rumänien. Som ett resultat av detta fanns under lång tid inga grupperingar eller organisationer med HBT-personer som målgrupp i landet. Forskning och studier kring den aktivism och organisering som funnits är därför naturligt sparsam. Scott Long (1999) har i antologin *The global emergence of gay and lesbian politics* dock skrivit om HBT-rörelsens begynnelse i Rumänien, om dess förutsättningar och förhållningssätt. Han menar att det förtryck som fanns till följd av förbudet mot homosexualitet gav möjlighet att hitta ett paradigm och skapa en diskurs kring HBT-personers rättigheter som mänskliga rättigheter. De mänskliga rättigheterna användes som medel och metod i kampen för en total avkriminalisering av homosexualitet, och artikel 200 gav fokus, riktning och en diskurs för rörelsen. Long menar vidare att det under en tid fanns fyra olika grupperingar som arbetade med frågan, men att alla utom Accept hade upplösts vid tidpunkten för publicering, alltså 1999. Avslutningsvis skriver Long att Accept förmodligen kommer misslyckas i arbetet med att få till stånd en upphävning av artikel 200 och att påtryckningar från utlandet krävs för ett avskaffande. Den utspridda homofobin som finns i Rumänien, menar Long, kommer att göra att rörelsen förblir liten.

Voichita Nachescu (2005), filosofie doktor i women's studies, har skrivit om Accepts betydelse i debatten som föranledde avskaffandet av artikel 200. I antologin *Sexuality and gender in postcommunist eastern europe and Russia* beskriver hon de olika aktörerna i debatten. Förutom Accept, bland andra media, de politiska partierna samt den rumänska ortodoxa kyrkan. Nachescu menar att debattens diskurs präglades mycket av motståndarnas argument kring den rumänska nationaliteten. Denna unika, traditionella identitet kunde enligt motståndarna inte innefatta homosexualitet, vilket därför borde vara fortsatt förbjudet och att

EU borde respektera detta unika. Accept, å andra sidan, hävdade att alla rumäner skulle vara lika inför lagen och åtnjuta samma mänskliga rättigheter oavsett sexuell läggning, etnicitet och liknande. Ett av deras starkaste argument var att EU krävde en förändring för att medlemskap skulle kunna bli aktuellt och för att Rumänien skulle kunna bli en del av Europa. Accept vann till slut slaget om artikel 200 på grund av det internationella stöd man fick för sin kamp, både direkt och indirekt, menar Nachescu. De studier som jag här nämnt tjänar som kunskapsbas och kan också underlätta förståelsen av HBT-rörelsen och socialarbetarnas situation och förhållanden i Rumänien idag.

3.3 Socialt arbete med HBT-personer

Morrow och Messinger (2006), båda professorer i socialt arbete, är redaktörer för antologin *Sexual orientation and gender expression in social work practice*. Denna publikation behandlar de specifika problem och frågor som berör HBT-personer och utformningen av ett effektivt socialt arbete med dessa klienter. I boken berörs bland annat ämnen såsom transpersoners hälsa, HBT-personers åldrande, HBT-ungdomar samt identitetsutveckling för HBT-personer. Antologin visar att det finns problem och svårigheter som är specifika för gruppen, vilket innebär att det krävs en medvetenhet från socialarbetare som möter HBT-personer i sitt arbete. Empowerment lyfts fram som en metod som kan vara fruktbar i arbetet med HBT-personer och många av de studier som tas upp i boken kretsar kring detta begrepp. Författarna menar att advocacy-arbete³ till förmån för HBT-personer kan, och bör, bedrivas av socialarbetare för att arbeta för ett icke-diskriminerande samhälle och allas lika rättigheter. I antologin betonas att socialarbetare har ett ansvar för att tillgodogöra sig kunskap för att kunna bemöta HBT-personer på ett bra sätt.

Även Appleby och Anastas (1998) menar att det krävs vissa kunskaper och insikter för att kunna bedriva ett bra socialt arbete som berör denna målgrupp. I sin bok *Not just a passing phase* diskuterar de kring socialt arbete med homo- och bisexuella personer. De menar att en av utmaningarna är att förstå att dessa människor är annorlunda men samtidigt inte. Skillnaderna mellan heterosexuella och homo- och bisexuella i grunden är små, men att förutsättningarna och situationen för de båda grupperna till viss del skiljer sig åt. En slutsats i boken kan sägas vara att socialarbetare bör söka kunskap och medvetenhet kring förutsättningar och problem som är specifika för gruppen, men att själva arbetet med dem inte

---

³ Begreppet förklaras under avsnitt 5.1.

skiljer sig nämnvärt från ett gott socialt arbete, oavsett målgrupp. Detta stämmer alltså överens med de ståndpunkter som förs fram av Morrow och Messinger (2006).

Benny Henriksson (1995) har skrivit en avhandling om riskbeteende hos homo- och bisexuella män och HIV-prevention. I avhandlingen diskuterar han delvis hur hiv-prevention gentemot denna målgrupp bör utformas för att vara effektiv. Henrikssons undersökningar visar att homo- och bisexuella män varit mer benägna att ta risker när de befunnit sig i en fast relation jämfört med tillfälliga sexuella förbindelser. Detta innebär enligt Henriksson att det krävs en hänsyn och kunskap kring detta för att det preventiva arbetet ska bli fruktbart. Bland annat skriver Henriksson att det finns problem med de strategier som använts vid HIV-prevention. Det största problemet enligt honom är att kampanjer för säkrare sex inte tar hänsyn till den symboliska meningen av sex och oftast särskiljer sexuellt riskbeteende från den sociala och kulturella kontexten för det sexuella mötet. Henrikssons avhandling kan ses som ett exempel på när specifik hänsyn måste tas till HBT-personer i utformandet av insatser och verksamheter som vänder sig till dessa.

Dessa publikationer visar att viss hänsyn ibland måste tas i det sociala arbetet till de specifika villkor som kan finnas i arbete med HBT-personer. Vissa strategier och förhållningssätt förordas och rekommenderas i det sociala arbetet med HBT-personer. Detta är relevant i förhållande till denna studie då en av frågeställningarna är att undersöka hur intervjupersonerna resonerar kring olika strategier och tillvägagångssätt i arbetet.

4. Metod

I detta kapitel kommer jag att redogöra för mina metodologiska val och överväganden i arbetet med uppsatsen.

4.1 Val av metod

Jag har valt att använda mig av kvalitativ metod i form av semistrukturerade intervjuer för att besvara mina frågeställningar samt uppfylla mitt syfte. Denna typ av intervju innebär att strukturerade frågor används, men att utrymme ges för fördjupningar och följdfrågor (Aspers 2007). May (2001) skriver att intervjuer ger en god inblick i de erfarenheter, upplevelser,

känslor och åsikter människor har. Den kvalitativa intervjun kan ses som en strävan från forskaren att försöka få förståelse för människor utifrån deras egna referensramar. Forskaren får med denna metod möjlighet att fånga, och ta del av, komplexiteten i en persons känslor, tankar och uppfattningar (Goodman 2001). Denna intervjutyp anses även ge större utrymme för den intervjuades åsikter och synpunkter att komma fram än i standardiserade intervjuer eller enkäter (Levin 2008). Då jag vill undersöka socialarbetares egen uppfattning och upplevelse av sitt arbete, snarare än att få en övergripande bild av deras förhållanden, har jag valt att genomföra studien med kvalitativa intervjuer. Om målet var att få en mer generaliserbar bild av hur socialarbetare ser på sin situation skulle enkäter kunna vara en metod att använda sig av, då dessa kan nå ut till en större population. Målet med i stort sett all forskning som bygger på enkäter är att förklara och beskriva egenskaper eller åsikter hos en population genom representativt urval (May 2001). Då jag, som tidigare nämnt, är mer intresserad av att undersöka hur socialarbetare uppfattar, värderar och känner kring sin situation är semistrukturerade intervjuer således en bättre metod för denna studie.

4.2 Metodens förtjänster och begränsningar

Den semistrukturerade intervjun innebär att intervjuaren har specificerade frågor men att denne har större möjlighet att få fördjupade svar och kan gå in i en dialog med intervjupersonen. Intervjupersonen får också utrymme att svara på frågor i egna termer vilket standardiserade intervjuer inte tillåter (May 2001). Detta kan ses som en av de främsta förtjänsterna med metoden, anser jag. Respondenten får tillfälle att med egna ord besvara och reflektera kring frågorna samtidigt som forskaren har en viss struktur med någorlunda färdiga frågor som kan vara till hjälp i intervjusituationen (Aspers 2007).

Aspers (2007) lyfter fram en nackdel med metoden, nämligen att den semistrukturerade intervjun helt utgår från forskarens horisont, exempelvis är det denne som bestämmer temaområden och frågor. Det finns endast begränsade möjligheter för den intervjuade att belysa sitt perspektiv och sina utgångspunkter. Genom att ge stort utrymme till intervjupersonerna att kommentera frågor samt utveckla och fördjupa sina svar anser jag att dessa ändå får stort utrymme att påverka intervjusituationen och dess innehåll. Det är dock svårt att helt komma ifrån att forskarens förförståelse påverkar intervjusituationen och dess resultat. Min åsikt att HBT-frågor är väldigt viktiga är en förförståelse som kan ha påverkat

intervjusituationen och mitt förhållningssätt gentemot intervjupersonerna⁴. Ytterligare en svårighet, enligt Asper, är den maktobalans, oftast till forskarens fördel, som många gånger blir en del av mötet. Det är därför viktigt att reflektera över denna obalans och försöka skapa en atmosfär där den intervjuade känner sig bekväm. En strategi för att minska denna obalans anser jag är att genomföra intervjun i en kontext som intervjupersonen känner sig säker i. Jag har valt att låta intervjupersonerna bestämma plats för genomförandet av intervjun. Detta menar jag kan underlätta för denne att känna sig bekväm och säker. Faktumet att jag varit gäst i deras hemland, kan också ha bidragit till att utjämna maktobalansen.

4.3 Urval

Jag kontaktade HBT-organisationen Accept, för att komma i kontakt med potentiella intervjupersoner till min studie. Min förhoppning var att utföra fyra eller fem intervjuer med personer som arbetar med HBT-personer, på ett eller annat sätt. Jag genomförde till slut fyra intervjuer med personer verksamma inom Accept. Att det blev fyra intervjuer beror främst på att organisationen var mindre än jag på förhand trodde. Endast tio personer arbetar på Accept, varav tre stycken enbart arbetar administrativt. Inget speciellt urval har skett gällande intervjupersonernas kön och ålder då jag anser att dessa variabler inte har någon nämnvärd relevans för studien. Att urvalet är begränsat till en organisation kan komma att påverka resultatet då intervjupersonerna därmed arbetar efter samma mål och har liknande erfarenheter. Resultatet kan till följd av detta ha blivit likriktat. Intervjupersonerna har dock olika funktioner inom Accept vilket kan bidra till att de inte helt har samma utgångspunkt och erfarenheter. Resultatet hade sannolikt blivit annorlunda, samt mer varierat, om intervjupersonerna kommit från olika organisationer och verksamheter. Detta är dock omöjligt att uppnå då det endast finns en HBT-organisation i Rumänien.

Den första personen jag kontaktade blev en så kallad ”gatekeeper”, vilket är en nyckelperson som kan avgöra om forskaren ska få tillgång till fältet eller inte (Burgess 2006). Denna ”grindvakt” är oftast en person med mycket inflytande, status eller en hög position inom fältet (Asper 2007). Då studien har genomförts i ett annat land har jag kommit att använda mig av så kallad snöbollselektion. Denna urvalsmetod innebär att forskaren tar hjälp av fältet för att hitta intervjupersoner (Aspers 2007). En stor fördel med denna urvalsprocess är att när forskaren etablerat förtroende hos en person, kan detta förtroende användas för att på ett

---

⁴ Ytterligare diskussion om hur min förförståelse kan ha påverkat studien förs under avsnittet 4.5.

tämligen lätt sätt komma i kontakt med andra på fältet. En nackdel är att urvalet kan bli begränsat till ett nätverk och att forskaren inte har full kontroll över vilka respondenterna blir. Den ursprungliga informanten kan ju i viss utsträckning välja vilka denne rekommenderar till forskaren (Asper 2007). Då jag under arbetet med uppsatsen har befunnit mig i ett främmande land har jag trots de nämnda nackdelarna med snöbollsselektion, använt mig av denna metod. Detta på grund av att jag inte själv behärskar språket och inte hade någon insyn i fältet. Att få hjälp av en insatt person för att få tillgång till fältet var därför det bästa sättet för att få kontakt med relevanta intervjupersoner.

4.4 Tillvägagångssätt

Jag började uppsatsarbetet med att läsa in mig på området för att sedan ta kontakt med intervjupersoner för att genomföra intervjuer. Som jag tidigare nämnt tog jag först kontakt med en intervjuperson och fick sedan vägledning och hjälp av denne att finna ytterligare personer som var intresserade av att medverka. Före den första intervjun skickade jag skriftlig information⁵ kring syftet med studien samt intervjupersonernas anonymitet och rättigheter att avbryta och så vidare. Då jag senare avtalade tid personligen med resten av intervjupersonerna fick dessa inte skriftlig information utan jag delgav dem informationen muntligt istället. Jag erbjöd mig även att skicka informationen skriftligt, men ingen av intervjupersonerna ansåg detta nödvändigt. Vid intervjuerna använde jag mig av en intervjuguide⁶ som jag konstruerat med utgångspunkt i mitt syfte och frågeställningar. Främst använde jag intervjuguiden som ett stöd under intervjun och följde således inte denna med exakthet. Intervjuernas längd varierade mellan 45 och 60 minuter. Intervjuerna genomfördes i tre fall på respektive persons arbetsplats och i ett fall på ett kafé, allt efter respektive persons önskemål. Då jag genomfört intervjuerna transkriberades dessa, för att senare kodas med hjälp av två övergripande teman förankrade i studiens frågeställningar. Dessa teman var Arbetet och dess förutsättningar och Omvärldens attityder. Därefter analyseras materialet med hjälp av de teoretiska utgångspunkter jag valt.

Vid arbetet med resultat- och analysdelen har jag använt mig av vissa citat från intervjuerna vilka återges på engelska. Jag har valt att inte översätta citaten då detta skulle kunna påverka meningen och betydelsen av det som sagts. Vissa mindre ändringar har dock gjorts för att

---

⁵ Se bilaga 1.

⁶ Se bilaga 2.

underlätta läsningen. Exempelvis har stakningar, vissa upprepningar och liknande tagits bort. Dessa ändringar har dock inte påverkat betydelsen av det som sagts utan enbart gjorts för att öka läsvänligheten.

4.5 Tillförlitlighet

Det finns flera olika överväganden forskaren måste göra för att göra tillförlitligheten så hög som möjligt. Dels gällande rent praktiska saker såsom intervjuställe men även reflektion kring forskarens roll och inflytande är av stor vikt. Det skulle kunna tänkas att studies resultat påverkas av att jag inte haft möjlighet att genomföra intervjuerna på mitt eller respondenternas modersmål. Både jag och intervjupersonerna har talat engelska. Att vara hänvisad till ett främmandespråk⁷ kan innebära att samtalet blir något hämmat och att missförstånd kan uppstå. Min avsikt var att använda tolk om svårigheterna blev för stora, men alla intervjupersonerna behärskade engelska väldigt bra och språket blev således inte något större problem. Jag var även noga med att be om förtydliganden samt fråga kring, och om, oklarheter. För att ytterligare höja tillförlitligheten använde jag mig av inspelningsutrustning under intervjuerna. Kvaliteten blir på så sätt högre, då man inte riskerar att missa något av det som sägs (Asper 2007). När inspelningsutrustning används kan intervjuaren helt koncentrera sig på vad respondenten säger, utan att behöva anteckna. Dessutom ges större utrymme till att observera det icke-verbala beteendet hos intervjupersonen (Repstad 1999).

Enligt Asper (2007) har alla människor en förförståelse som är grundad i dennes vardagsförståelse. Förförståelsen är en nödvändig och oundviklig del för att nå förståelse. Vi kan aldrig vara helt fria i vårt sätt att tänka och uttrycka oss och vi påverkas hela tiden av inlärd kognitiva mallar, kategorier, normer och föreställningar (Andersson & Swärd 2008). Till följd av detta är det ytterst viktigt att vara medveten om, och reflektera kring, sin egen förförståelse vid arbetet med en vetenskaplig studie. Jag har under hela uppsatsarbetet ansträngt mig för att reflektera över mina förgivettaganden, min förförståelse och tidigare erfarenhet som kan påverka studien. Då jag inte besökt Rumänien tidigare har ingen erfarenhet av det rumänska samhället eller det fält som intervjupersonerna arbetar inom. Detta kan ses som en fördel eftersom jag på grund av detta inte hade så stora förväntningar kring vilka resultat jag skulle få. Min uppfattning att det är viktigt att driva HBT-frågor är en sådan

---

⁷ Främmandespråk avser ett språk som lärts/lärs in i en miljö där språket inte naturligt hör hemma. Detta skiljer sig från andraspråk som avser ett språk som lärts in i en miljö där språket används i den naturliga kommunikationen (Nationalencyklopedin 2010c).

förförståelse som kan ha påverkat mitt arbete med uppsatsen och dess resultat. Detta engagemang är ett sådant föregivettagande som jag anser att det är viktigt för läsaren att känna till.

4.6 Etiska överväganden

Etisk reflektion är en viktig del av såväl planering och genomförande av en studie samt själva skrivarbetet. En viktig del av ett etiskt förhållningssätt att skydda de personer som medverkar i studien. Detta ämnar jag göra genom att anonymisera intervjupersonerna så att de inte går att spåra. Jag har i uppsatsen valt att benämna intervjupersonerna men nummer; Intervjuperson 1, 2, 3 och 4. Jag har även valt att inte skriva detaljerat om respektive intervjupersons arbetsuppgifter och position inom Accept. Detta eftersom jag bedömer att det skulle kunna äventyra anonymiteten, då organisationen är relativt liten. Med dessa åtbörder kan konfidentialitet för intervjupersonerna garanteras gentemot utomstående (Kvale & Brinkmann 2009).

Det är även viktigt att intervjupersonerna är medvetna om syftet med studien, att de har rätt att när som avbryta sin medverkan samt att den insamlade empirin inte kommer att användas i något annat syfte än det som angetts. Detta har jag både skriftligen och muntligen informerat mina informanter om. Denna information kallas informerat samtycke och är en viktig del av ett etiskt förhållningssätt (Kvale & Brinkmann 2009). Då jag har skrivit min uppsats på ett språk som inte intervjupersonerna själva behärskar kommer jag även att erbjuda dem att ta del av studiens huvudresultat på engelska. Självfallet kommer den insamlade empirin inte heller användas till något annat än det syfte som jag uppgett för intervjupersonerna. Efter användning kommer det inspelade materialet samt dokument med transkriberingar att förstöras.

5. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel kommer jag att beskriva de teoretiska utgångspunkter jag ämnar använda mig av i analysen av empirin. Först kommer jag att beskriva advocacy-begreppet som jag använder som en referensram för att förstå hur socialarbetarna organiserar sitt arbete. Jag kommer därefter att beskriva de av Bourdieu myntade begreppen fält och kapital. Dessa

begrepp kommer jag att använda för att förstå socialarbetarnas och organisationens makt och positioner.

5.1 Advocacy

Begreppet advocacy, representation, har inte en entydig betydelse och det finns ett flertal olika definitioner av vad advocacy inom socialt arbete innebär. Forbat och Atkinson (2005) menar att avsaknaden av en enhetlig definition visar på de skillnader som finns bland advocacy-förespråkare kring vad advocacy innebär. Bland annat kan advocacy ses som socialt arbete som representerar någon, i den meningen att förstå och/eller synliggöra klienter eller klientgrupper till grupperingar i samhället som har makt. Payne (2005) definierar advocacy som följer: ”So, advocacy can mean a service that argues clients’ views and needs, a set of skills or techniques for doing so and the interpretation of powerless people to powerful groups.” (Payne 2005:298).

Det finns två grundläggande typer av advocacy, case-advocacy samt cause-advocacy. Case-advocacy innebär att professionella arbetar för att förbättra en, eller några, individers tillgång till funktioner och villkor som är utformade till förmån för dem. Som namnet antyder handlar denna typ av advocacy om ett speciellt ärende. Cause-advocacy däremot eftersträvar social förändring till fördel för en specifik social grupp. Exempel på sådana grupper kan vara etniska minoriteter och människor med funktionsnedsättning. Advocacy innebär alltså att socialarbetare representerar antingen en grupp eller en individ för att föra deras talan eller för att presentera och förklara deras situation och behov för institutioner och människor med makt (Payne 2005). Payne (2005) hänvisar till Schneider och Lester som menar att det finns två olika former av advocacy inom socialt arbete vad gäller förhållandet mellan socialarbetare och klient; representation och influens. Representation innebär att socialarbetaren agerar enbart för en klient samt att relationen mellan de två är helt öppen och jämlik. Influens innebär att socialarbetaren arbetar för att förändra beslut eller politik som påverkar klienten. Här kan socialarbetaren agera för mer än en klient eller arbeta för att lyfta upp och synliggöra en situation eller ett problem som berör många olika klienter. Ömsesidighet och exklusivitet är alltså inte alltid en del av denna typ av advocacy. Denna indelning av olika typer av advocacy påminner till viss del om den som Payne använder sig av, men fokuserar mer på relationen mellan socialarbetare och klient.

Fook (2002) riktar kritik mot advocacy-modellen då den enligt henne består av binära förutsättningar. Detta eftersom idén utgår från att någon ska agera för/åt en annan, för att, trots motstånd från en tredje part, säkra dennes rättigheter. Fook menar att situationer är mer komplexa än såhär, men vill trots detta inte helt överge advocacy som en givande teori och metod för socialt arbete. Hon menar att det trots allt kan finnas ett behov av att personer med mer makt verkar till förmån för dem som inte själva kan agera. Hennes kritik mot advocacy-begreppet bygger alltså på att den förutsätter att det finns en grupp som har makt och en grupp som är maktlös. Fook menar att denna syn på makt inte är riktig, att makt istället är något mer komplext och att människor kan vara del av både grupper som besitter makt och grupper som är maktlösa på samma gång. Hon influeras av Foucault i sitt synsätt på makt, och ser det inte som något man enbart innehar utan snarare något som kan skapas genom sociala relationer och att makt kan finnas överallt (Fook 2002). Makt ses snarare som något individer kan utöva i olika kontexter, inte som något som någon innehar eller äger (Foucault 2000). Vidare ser Foucault inte på individer som enbart mottagare av makt, utan som det ”ställe” där makt kan utspela sig och som även kan ge upphov till motstånd. Han förespråkar alltså ett synsätt som ser på individen som en aktör som påverkar maktrelationer till andra individer samt institutioner (Mills 2003). Makt ses alltså inte som något inneboende i vissa strukturer, grupper eller individer. Alla människor, oavsett social status och kontext utövar och har möjlighet att använda någon typ av makt. Denna makt påverkas av varje sammanhang och förändringar i kontexten och är alltså inte konstant, oberoende av situation (Fook 2002).

Fook (2002) betonar vikten av att både se till resultaten och de processer som advocacy-arbete innebär. Likväl som att det ultimata resultatet är att säkra rättigheter för en grupp eller person, är det även viktigt att själva processen upplevs som bemyndigande av dem som arbetet ska gagna. Detta är viktigt, menar Fook, eftersom advocacy annars kan upplevas ge motsatt effekt, då det kan definiera de inblandade människorna som inkapabla samt olämpliga att föra sin egen talan. I förlängningen kan denne då tillskrivas en identitet som maktlös eller som offer. Vidare kan advocacy innebära att socialarbetare berövar en person eller grupp möjligheten att förbättra sin egen förmåga att föra sin talan. På så sätt kan produkten av advocacy-arbetet bli motsatsen till en av ursprungstankarna, att bemyndiga och stärka människor.

Fook (2002) framhåller även att det är viktigt att se och vara medveten kring motsägelser, motstånd, komplexitet samt allianser. Dessutom påpekar hon vikten av att inte ta för givet att

man som företrädare vet bäst vad gruppen eller individen som man arbetar för önskar och vill. Det är alltså viktigt att inte bara ta utgångspunkt i egna erfarenheter och åsikter, utan vara väldigt lyhörd inför gruppens eller individens vilja.

5.2 Fält och kapital

Två av de begrepp som Pierre Bourdieu använder sig av för att förstå världen och se relationer och maktförhållanden som finns är fält och kapital. Enligt Bourdieu består samhället av olika fält, och dessa fält består av nätverk av relationer mellan olika aktörer som innehar olika positioner (Swärd & Starrin 2006). Ett fält består av människor som samlas kring något som de gemensamt tror på och strider kring, det vill säga det finns en kamp kring vad som inom fältet ska anses vara rätt och bra (Bourdieu 1993). Fältets struktur påverkar hur de olika aktörerna kan agera och varje fält har sin speciella logik. Exempel på fält är bland annat religiösa, kulturella och akademiska fält. Det fält med mest inflytande menar Bourdieu är det politiska, som påverkar strukturen av alla andra fält. De maktstrukturer som finns där är av avgörande betydelse för hur andra fält i samhället fungerar. Bourdieu menar att alla fält är en plats för kamp mellan de olika aktörerna för att få så bra position i hierarkin som möjligt, att behålla eller förbättra sin position (Ritzer 2000). Varje fält har alltså en specifik logik som avgör vilka typer av kapital som är mest värdefulla och giltiga, alla typer av kapital är oftast inte gångbara på samma gång (Bourdieu 2000).

Det avgörande för olika aktörers position inom ett fält beror på hur mycket och vilket kapital de innehar, samt hur värdefullt detta kapital anses vara på det specifika fältet (Ritzer 2000). Gemensamt för de olika aktörer och institutioner som besitter en dominerande position inom ett fält är att de har en betryggande mängd kapital av olika slag (Bourdieu 1995). Bourdieu menar att det finns fyra olika typer av kapital. Ekonomiskt kapital består av förmögenhet, i form av antingen pengar, fastigheter eller liknande. Den andra formen av kapital är socialt kapital som avser de sociala kontakter och nätverk en aktör har. Tredje formen kallas kulturellt kapital och avser utbildning, kännedom om kultur, såsom konst och musik samt livsstil och konsumtion. Avslutningsvis finns symboliskt kapital som är avhängigt status, prestige och ära. De olika typerna av kapital hänger ihop med varandra och utan visst kapital, exempelvis ekonomiskt, kan det vara svårt att ackumulera mer av till exempel kulturellt kapital (Haralambos, Holborn & Heald 2004). Ett exempel kan vara att det är svårt att utan

tillräckligt mycket ekonomiskt kapital tillägna sig ytterligare kulturellt kapital genom exempelvis konsumtion av ”rätt” konst, kultur eller liknande.

Olika former av kapital ger möjlighet till makt då kapital gör det möjligt att utöva kontroll över sin egen framtid, men även över andras. Enligt Bourdieu är det symboliska kapitalet det viktigaste och mest betydelsefulla då det ger anseende tillsammans med prestige och status. Det är genom symboliskt kapital som ”experter”, socialt sanktionerade individer eller grupper, kan avgöra vad som är rätt och fel och på så sätt påverka och bilda den allmängiltiga bilden av det sociala samhället (Ebrahim 2004).

6. Resultat och analys

I detta avsnitt presenterar jag det material som intervjuerna gett samt analysera denna empiri med hjälp av mina teoretiska utgångspunkter. Jag har delat in materialet i två övergripande teman, med utgångspunkt i mina frågeställningar. Dessa teman är: Arbetet och dess förutsättningar samt Omvärldens attityder.

6.1 Arbetet och dess förutsättningar

6.1.1 Kultur som metod och arbetssätt

När intervjupersonerna beskriver sitt eget och Accepts arbete framträder en bild av en organisation som står på två grundpelare. Den ena är lobbyverksamheten som bedrivs, den andra är de aktiviteter och verksamheter som väder sig till HBT-personer och till viss del även allmänheten. Lobbyverksamhetens huvudmål är att påverka politiskt för att förbättra villkoren för HBT-personer i landet, exempelvis genom förbättrad lagstiftning. Exempel på aktiviteter, å andra sidan, kan vara bland annat utställningar och teaterföreställningar för allmänheten samt rådgivning och samtalsgrupper för HBT-personer. Alla intervjupersoner beskriver de kulturella aktiviteterna som väldigt viktiga för att nå ut med organisationens budskap samt för att synliggöra HBT-personer och Accept som organisation.

So, this is quite cool, because cultural activities help you as an organization, and you as a community, to say something, to send a message. [---] So, that's why I insist in this

organization projects on art, because it's really helpful for us to express the message, outside the community. (Intervjuperson 4)

Later we've implemented a lot of cultural activities. Nonconventional activities, because we believe that through art you reach a lot better the public. We can transmit our message a lot better. (Intervjuperson 3)

De kulturella aktiviteterna används alltså som ett medel för att nå ut till allmänheten och på så sätt skapa en större acceptans och förståelse för HBT-personer i landet. Intervjuperson 2 menar att det är lättare genom konstnärliga arrangemang.

The art let's people watch and understand. To touch the human part of everybody and to accept diversity, without any aggression by our side. (Intervjuperson 2)

Intervjupersonerna resonerar kring kulturaktiviteter som att dessa är ett bra och relativt enkelt sätt att nå ut med organisationens budskap. Detta kan tolkas som att organisationen har bättre position på detta fält än till exempel inom det politiska fältet. Kulturaktiviteter ses alltså som en metod för att nå ut med organisationens budskap samt synliggöra HBT-gruppen i samhället. Intervjupersonerna gör en relativt tydlig distinktion mellan detta arbete och den lobby- och advocacyverksamhet organisationen bedriver. De talar om de olika metoderna som i hög grad åtskilda från varandra. Lobby- och advocacyarbetet ses som något politiskt, bland annat för att få till stånd juridiska förbättringar för HBT-personer. Lobby- och advocacyarbetet ses som tätt sammankopplade och intervjupersonerna talar om dessa som en enhet och inte var för sig. Detta lobby- och advocacy-arbete skulle kunna kallas ett renodlat advocacy-arbete så som Payne (2005) beskriver det. Organisationen handlar för att förbättra gruppens situation och rättigheter i samhället. Jag menar att även det kulturella arbetet skulle kunna ses som en typ av advocacy, i detta fall gentemot allmänheten. Många av de kulturella aktiviteterna går delvis ut på att synliggöra HBT-personer och att öka acceptansen för gruppen vilket kan ses som en typ av advocacy, dock inte i dess traditionella bemärkelse.

Kulturaktiviteter ses alltså som en metod för att föra ut ett budskap utan att vara fodrande på samma sätt som advocacy-arbetet är, då krav ställs för att förbättra villkoren för HBT-personer. Detta skulle kunna tolkas som en strategi från socialarbetarnas sida att förbättra sitt symboliska kapital, sin och gruppens status i samhället. Detta för att i förlängningen kunna få

bättre tillgång till andra fält, till exempel det politiska då det krävs mycket kapital av olika slag för att kunna agera inom det fältet (Ritzer 2000).

6.1.2 Det viktiga, svåra, påverkansarbetet

Alla intervjupersonerna är alltså eniga om vikten av kulturella aktiviteter. På frågan om vad som är den viktigaste delen av organisationens arbete går dock åsikterna isär något hos intervjupersonerna. Tre intervjupersoner betonar det övergripande lobby och advocacy-arbetet, för att förändra lagstiftning. Det råder alltså inte full konsensus kring detta, men de flesta tycker detta arbete är det mest betydelsefulla. Intervjuperson 3 sammanfattar det bra:

The most important part of my work is to be out there, everywhere basically, in order to increase the visibility of the LGBT-people. And also to increase the visibility of Accept. [...] And on the other hand, the most important part of our, because we are a human rights-organization, the most important part is the lobby and advocacy activity.
(Intervjuperson 3)

Lobby- och advocacy-arbetet ses som ett mer långsiktigt arbete som syftar till att förändra situationen för Rumäniens HBT-personer genom att förbättra deras juridiska rättigheter. I dagsläget finns en diskrimineringslagstiftning som skyddar mot diskriminering på grund av bland annat sexuell läggning och etnicitet (Utrikesdepartementet 2007). Accept strävar efter att få till stånd en lag om partnerskap för samkönade par för att på så sätt förstärka skyddet för parterna vid till exempel sjukdom eller död. Dessutom arbetar organisationen för införandet av lagstiftning som berör proceduren kring könsbyte för transpersoner. I dagsläget finns alltså ingen lagstiftning som reglerar förhållandena vid ett könsbyte, såsom namnbyte och liknande. Intervjupersonerna ger inte uttryck för någon samstämmig bild gällande hur framgångsrikt detta arbete är. En intervjuperson menar att det är svårt att veta vilket utfall som ansträngningarna kommer att resultera i. En annan menar att organisationen arbetar på ett bra sätt gällande den juridiska biten medan ytterligare en menar att de krav som ställs är långt ifrån att förverkligas. Gällande partnerskap menar denne att: "The country is not ready for such big changes." (Intervjuperson 2). Åsikterna är alltså delade vad gäller framgången med lobby- och advocacyarbetet samt om och när dessa mål kommer att uppnås.

Intervjupersonernas berättelser vittnar om grupper som inte är intresserade av se en utökning av HBT-personers rättigheter i landet. Bland annat lyfts kyrkan som en stark aktör som i

många och mycket motarbetar utökade rättigheter för gruppen. Bland annat berättar intervjupersonerna om religiösa ledare som samarbetar med politiker för att främja kärnfamiljen och därmed motsätter sig partnerskap för samkönade par. Dessa aktörers inflytande försvårar Accepts påverkansarbete och gör att det tar längre tid att uppnå de målsättningar som organisationen satt upp.

6.1.3 Försvårande villkor

Alla intervjupersonerna arbetar som sagt inom Accept, som är en icke-statlig organisation. Organisationen får inget stöd från staten utan är beroende av anslag från olika internationella fonder som stödjer organisationens verksamheter och projekt. Detta påverkar organisationen på så sätt att mycket tid får läggas på att skriva ansökningar för att få medel till olika projekt. Detta ses av vissa av intervjupersonerna som ett hinder för arbetet, en intervjuperson uttrycker det till och med som en av de största svårigheterna i arbetet.

The main obstacle is that we don't have funds as much as we would like. That means we cannot implement all sorts of activities in order to make some big steps... In order to make a suitable society for LGBTs. We have to be aware that our funds are ending and we have to apply and apply and apply. This procedure takes quite a lot of time. So this is our main obstacle. (Intervjuperson 3)

Avsaknaden av statligt stöd skulle kunna ses som ett icke-erkännande, ett sätt för de styrande att avskärma Accept från det politiska fältet. Genom att inte stödja dem med ekonomiskt kapital bidrar de till att försvåra Accepts möjligheter att bedriva sitt påverkansarbete.

Intervjupersonerna pratade under intervjuerna om flera olika svårigheter som de upplevde i sitt och organisationens arbete. Förutom svårigheter med finansiering lyftes problem fram med att det enbart finns några få offentliga personer som är öppna för homosexuella samt att det är svårt att få politiker att ägna sig åt frågan och arbeta för att främja HBT-personers rättigheter. Alla intervjupersoner upplever denna problematik och betonar hur avsaknaden av samarbetspartners och allierande i den nationella politiken försvårar och förhalar arbetet med att få till stånd juridiska förbättringar för HBT-personer. Intervjuperson 2 beskriver det såhär:

We have no public figure, as a politician among us to promote our rights. [...] It's no one associated with us, no party, no politician. (Intervjuperson 2)

Organisationen har alltså begränsade möjligheter att agera inom det politiska fältet, vilket i stor utsträckning också påverkar arbetet, inte minst eftersom det politiska fältet enligt Bourdieu är det viktigaste (Ritzer 2000). Det kapital som organisationen besitter är inte tillräckligt för att få god tillgång till, och inflytande inom, det politiska fältet. Man skulle kunna tolka detta som en brist på socialt kapital, som består av nätverk och kontakter med andra aktörer (Ritzer 2000). Svårigheterna att få till stånd samarbeten med politiker och andra offentliga personer i Rumänien kan bero på att organisationen, och HBT-gruppen som sådan, har begränsat med symboliskt kapital. I Rumänien har inte denna grupp någon hög status och det blir därmed mindre intressant för andra aktörer på exempelvis det politiska fältet att samarbeta med dem. Följande citat illustrerar problematiken med politisk motvilja på ett bra sätt.

Yeah, don't dare sometimes because they are afraid to be labelled with the community. [---] Because they are afraid about what others will say about it. So that's why it's risky. (Intervjuperson 4)

Enskilda politiker och partier är alltså oroliga för vilka konsekvenser det kan få, i förhållande till andra aktörer och grupper, att associeras med HBT-rörelsen. Istället väljer man kanske att driva frågor som inte är så kontroversiella och som opinionen är mer positivt inställd till.

6.1.4 Ett nödvändigt arbete

Trots att intervjupersonerna berättar om många svårigheter och långt ifrån idealiska förutsättningar, uttrycker de alla en stark vilja och motivation till att fortsätta arbetet.

The main thing you have to know is that the situation is not very pink, but it's not so, so dark. I can't say that it's in-between, I guess that it's more to the darker part. I guess that's why we are here, these difficulties are motivating us to go further and to try more, to do everything we can in order to make a better society for us. [---] Sometimes it's really hard to see motivation in all these problems basically, but it's the only thing you can do to go further. (Intervjuperson 3)

But this is a good thing, I'm motivated by the fact that it is a lot of work necessary to be done. [---] I'm motivated by the injustice. I have to solve, to change things.

(Intervjuperson 1)

Intervjupersonerna uttrycker det nästan som nödvändigt för dem att arbeta för att förbättra situationen för HBT-personer. Trots svårigheterna finns det inget annat alternativ än att fortsätta kämpa för att förutsättningarna ska förändras till det bättre. Detta för att öka chanserna att kommande generationer ska ha bättre villkor och att samhället då ska präglas av mer tolerans och mångfald. En intervjuperson säger att en stor drivkraft är att dennes barn, och andras, ska ha möjlighet att vara säkra, oavsett sexuell läggning. Dock är arbetet även viktigt rent personligt, menar en intervjuperson.

I'm part of the community and I want all the time to do something concrete to improve the situation. A personal motivation, my wish of changing. (Intervjuperson 2)

6.2 Omvärldens attityder

6.2.1 Välfungerande samarbeten, men gärna fler

Intervjupersonerna pratade mycket kring samhällets attityd och mentalitet gentemot deras arbete och HBT-personer. På frågan om vilka attityder socialarbetarna mötte från det omgivande samhället fick jag många positiva svar. Alla intervjupersoner berättade om samarbeten de har med andra icke-statliga organisationer och andra samarbetspartners som de får god feedback och stöd ifrån.

We have a good reputation as an organization so even organizations that are not culturally gay-friendly behave nicely. [---] We are in an advocacy-network, where we work really well with other organizations who are on the field, on human rights.

(Intervjuperson 1)

En intervjuperson berättar att de har en väldigt god samverkan med många aktörer, och att de får mycket positiv feedback från dessa samarbetspartners. Dessa är bland annat utländska ambassader samt lokala och internationella organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter. Alla intervjupersoner menar att samarbetena fungerar väl och att de känner ett stöd från dessa instanser för sitt arbete.

Ebrahim (2004) påpekar att många gånger ses det ekonomiska kapitalet och de finansiella förutsättningarna som det viktigaste för en organisation. Han menar dock att även andra former av resurser är väldigt betydelsefulla. Utbyte av information, prestige och status är viktiga resurser för NGOs för att få mer inflytande och få tillgång till medel från olika givare. Samarbetet med andra organisationer kan alltså ses som en typ av symboliskt kapital för Accept. Speciellt det internationella stöd och samarbete som finns kan ha betydelse för organisationens arbete. Att ha andra aktörer som står bakom och stödjer det arbete man bedriver ger en större legitimitet åt de krav organisationen ställer, kanske framförallt när detta stöd kommer från den internationella arenan. Det krävs inte alltid direkt samarbete för att få mer symboliskt kapital. Accepts arbete med att avskaffa kriminaliseringen av homosexualitet fick tyngd av att internationella aktörer uttalade sitt stöd för HBT-personers rättigheter och lika värde oavsett sexuell läggning (Nachescu 2005). Det stöd och samarbeten som Accept har ger alltså organisationen och socialarbetarna mer kapital i olika former och därmed också mer makt.

Det finns flera olika statliga myndigheter och andra organisationer som intervjupersonerna vill samarbeta med. Bland annat nämns de statliga myndigheterna för utbildning samt hälso- och sjukvård. Det har dock varit svårt för socialarbetarna att få till stånd denna samverkan. Man kan här se en skillnad i vilken tillgång och inflytande organisationen har på olika fält. Det politiska fältet, som statliga myndigheter räknas till, har Accept svårt att få tillgång till. I kontrast till detta finns frivilligsektorn med icke-statliga organisationer där man har mer resurser i form av kapital och således fler möjligheter att skapa samarbeten och allianser. Inom detta fält är socialarbetarnas position mer gynnsam än inom det politiska, vilket ger olika förutsättningar för arbetet inom de olika fälten.

En intervjuperson berättar om de attityder och bemötande denne möter i sitt arbete som utbildare för yrkesverksamma psykologer och doktorer. Accept erbjuder utbildningskurser kring HBT-frågor och intervjupersonen upplever en stor skillnad i attityden mellan de olika professionerna.

[...] we have regular training-courses for psychologist and doctors, but only psychologists come. Doctors are not interested in the subject. (Intervjuperson 1).

Detta står i kontrast till en intervjuperson, som uteslutande arbetar med kulturella aktiviteter, och inte upplever något motstånd när denne vill arrangera utställningar eller föreställningar. Denna intervjuperson säger dock att de främst vänder sig till ställen som är uttalat "gay-friendly" när de letar efter medarrangörer, vilket såklart påverkar det bemötande som denna person upplever. Detta illustrerar skillnader mellan olika fält. Inom det kulturella fältet finns större möjligheter att styra vilka aktörer man vänder sig till, till skillnad mot exempelvis på utbildningsfältet. Är målet att tillhandahålla utbildning till psykologer och doktorer är utrymmet att välja vilka man vänder sig till mindre.

6.2.2 "Ett svårt arbete"

Något som är gemensamt för alla intervjupersoner är att de talar om att det är svårt, rent generellt, att arbeta med HBT-frågan i Rumänien och att det finns en mentalitet i samhället som är svår att arbeta mot. Detta återkom flera gånger under intervjuerna, även om de intervjuade också talade om framsteg och gav exempel på positiv feedback. Den attityd som finns i samhället verkar prägla intervjupersonerna mycket och påverkar förutsättningarna för att arbeta med HBT-frågan.

It's very difficult due to the mentality of the society. [---] So, basically, even now when we are protected by the law it's still difficult to work and to promote the gay-rights. Because people doesn't consider that gays and lesbians are normal people. They consider us as being ill or abnormal or deviant or... Sinners. (Intervjuperson 3)

Actually we fight with the traditional Romanian society, because the Romanian society is very traditional and conservative. And that's why it's very hard to make lobby and advocacy for LGBT-people. (Intervjuperson 4)

Intervjupersonerna berättar om en situation och samhällelig mentalitet som många gånger gör det svårt att arbeta med HBT-frågan. Själva organiseringen i sig ger dock en ökad makt och för med sig mer inflytande och respekt, menar en intervjuperson. Denne säger att vissa aktörer inte vågar vara uttalat negativa gentemot Accept eftersom de då riskerar att bli stämda av organisationen. Intervjupersonen poängterar den stora skillnaden mellan organisationen och enskilda HBT-personer.

With us as Accept, not with the LGBT-community. Because other people, other LGBTs, are often discriminated. Because a person who is not representing an organization, a gay-rights organization, is more predisposed to be discriminated. (Intervjuperson 3)

Detta tyder på att organisationen besitter viss makt, visst kapital, som underlättar advocacy-arbetet. Som organisation har de kunskap och möjlighet att exempelvis anmäla diskriminering på ett sätt som enskilda individer inte har. En sådan process är inte lika utlämnande för Accept som organisation som för en enskild individ. Det skulle kunna tolkas som att socialarbetarna, i kraft av organisationsrepresentanter, har ett gemensamt större symboliskt kapital än enskilda HBT-personer.

Ytterligare en svårighet som en intervjuperson berättar om är att vissa inte tycker att arbetet Accept bedriver är legitimt. Många tror att antalet HBT-personer är väldigt litet i Rumänien och att organisationen gör mycket väsen för ingenting.

Yeah, it's a problem because [...] most gay-people are not visible and the other people can't change, can't start considering other possibilities if they think that homosexuality is something exotic, something that is a problem of a few. (Intervjuperson 1)

Detta kan kopplas till det faktum att det finns få HBT-personer som är helt öppna med sin läggning. Det finns i princip inga offentliga personer som är öppet homo-, bi- eller transpersoner och de som finns vill inte associeras med HBT-rörelsen, menar en intervjuperson. Gruppen är alltså relativt osynlig i samhället vilket har lett till uppfattningen hos många att det är en ytterst liten grupp. Att det finns få personer som är öppna med sin sexuella läggning beror till viss del på den stigmatisering som denna öppenhet för med sig menar flera intervjupersoner. Det finns en risk att bli utsatt för fysiskt våld, men även att förlora sociala kontakter samt bli utstött av familj och släktingar. Andra sexuella läggningar och uttryck än heterosexualitet är kontroversiella i Rumänien vilket bland annat beror på kyrkans inflytande. Den rumänsk-ortodoxa kyrkan är väldigt inflytelserik i samhället med ett stort symboliskt kapital. Genom detta har de stort inflytande på vad som anses rätt och fel i samhället (Ritzer 2000).

6.2.3 Sakta men säkert bättre. Eller?

Jag frågade intervjupersonerna om, och i så fall på vilket sätt, de tycker att det skett en förändring i attityden gentemot Accept och HBT-personer i allmänhet. Det finns en samstämmighet kring att attityden och mentaliteten har förbättrats jämfört med för ett par år sedan.

The average is improved year by year. [...] When we started the first pride six years ago people were very, very hostile. But as I've seen year by year, keeping the presence, keeping the visibility. Especially middle-aged and the young people become more open [...]. (Intervjuperson 2)

Tidigare år har motdemonstrationer anordnats av högerextremistiska grupper och vissa deltagare i pride-paraden har blivit misshandlade. På senare år har alltså detta inte varit något stort problem menar en av intervjupersonerna.

[...] in the last two or three years we didn't have any incidents, accidents, fights and so on. [...] Which is a message for me that the society, not the whole, but a part of the society was more aware and ok. (Intervjuperson 4).

Att paraden de senaste åren inte blivit stoppad eller orsakat bråk ses som ett kvitto på att samhällets inställning gentemot gruppen förbättrats och att den synlighet som paraden innebär inte längre är lika kontroversiell. Att det fortfarande finns ett motstånd blev tydligt under årets parad, som jag själv deltog i. Pride-paraden föregicks av två motdemonstrationer, så kallade normality-marches, som protesterade mot homosexualitet. Dessutom omgärdades hela pride-paraden av ett stort polispådrag som i princip gjorde att inga åskådare kunde bevittna paraden.

En intervjuperson nämner även att det numera är lättare att hitta samarbetspartners för olika arrangemang och att fler är positivt inställda till att hysa Accepts arrangemang. Detta skulle kunna ses som att Accepts och HBT-gruppens symboliska kapital, dess status och prestige, blivit större med åren. En intervjuperson uttrycker dock oro kring hur verklig denna förändring är, och om den ökade acceptansen enbart är ett spel för gallerierna och inte helt ärlig.

I see that a very big change has happened, a very big change has happened. But sometimes I find myself in a situation that make me think that in fact it's not relevant, all this progress is only a façade... I hope I'm not right. (Intervjuperson 1).

Det är dock bara denna intervjuperson som talar om detta, det är alltså ingen generell åsikt bland intervjupersonerna. Den huvudsakliga bilden som intervjupersonerna ger är att attityden gentemot dem och deras arbete blivit bättre med åren och att det är på väg åt rätt håll, om än väldigt långsamt.

But I don't think it's okey for the LGBTs. They can't marry, they can't do this, we have plenty of years forward. Because the Romanian state is really... I don't know, in a stand-by.[...] The rhythm is really slow. (Intervjuperson 4)

Jag upplevde en frustration kring detta från intervjupersonerna. De arbetar hårt för att åstadkomma ett mer tolerant och öppet samhälle men det tar så lång tid att uppnå denna förändring. En intervjuperson menar att det av och till känns som att organisationen ibland inte fokuserar på rätt saker för att få till stånd en verklig förändring. Såhär uttrycker denna person sig:

[...] I have the feeling because I worked for a long time here, that most of our work here is somehow direct work. It's not enough, it's not relevant, it's not making a real change. I mean, we try to help everybody but in fact it's not very... Part of the lobby and advocacy is ten times more important, at least from there you have a chance, you can hope that things will really change. From providing direct services [...] you have an individual but after five or six years I think that you will meet new people that are in the same situation as five years ago. (Intervjuperson 1)

Citatet, menar jag, visar att svårigheterna på den politiska arenan framkallar en frustration bland socialarbetarna. Att begränsas till det kulturella fältet skapar en vanmakt bland intervjupersonerna, när man egentligen anser att det politiska påverkansarbetet är det kanske mest betydelsefulla. Detta utifrån upplevelsen att det är genom det arbetet som den verkliga förändringen ska ske. Det är de politiska förändringarna som ger långsiktiga resultat och på allvar förändrar situationen och vardagen för HBT-personer i Rumänien, menar intervjupersonerna.

7. En mångfald av strategier och utmaningar

Detta kapitel syftar till att göra en återkoppling till uppsatsens frågeställningar samt göra en fördjupad analys av empirins huvudresultat.

7.1 Återkoppling till frågeställningar

I det inledande avsnittet av uppsatsen formulerade jag tre frågeställningar. Den första berör hur socialarbetarna beskriver sitt arbete och dess förutsättningar. Det är en mångfacetterad bild som intervjupersonerna ger av sitt arbete och dess förutsättningar. De berättar om många svårigheter och hinder samtidigt som de ger exempel på en utveckling som går framåt, om än långsamt. Den negativa mentalitet som finns gentemot HBT-personer i det rumänska samhället finns som en bakgrund till nästan allt intervjupersonerna pratar om. Även när vi diskuterat kring positiva förändringar finns de ändå där, svårigheterna och motståndet som intervjupersonerna upplever från omgivningen.

Den andra frågeställningen jag arbetat efter gäller de attityder som socialarbetarna upplever att de möter från omgivningen. Intervjupersonerna beskriver en rad olika attityder som de möter genom sitt arbete. Å ena sidan får de mycket positiv feedback och har goda samarbeten med många andra organisationer och institutioner. Detta gäller både nationellt och internationellt. Å andra sidan möter medarbetarna på Accept ofta negativa attityder från omgivningen som av olika anledningar inte stödjer deras arbete eller delar deras värderingar. Intervjupersonerna är emellertid i princip överens om att det har skett framsteg de senaste åren och att situationen och inställningen gentemot Accept och HBT-personer i stort förbättrats.

Den tredje frågeställningen berör vilka strategier intervjupersonerna använder sig av i sitt arbete. Påverkansarbetet tar olika skepnader och det finns olika strategier för att påverka situationen till det bättre för Rumäniens HBT-personer. Bland annat betonas möjligheterna att genom kultur påverka och förändra, då det många gånger är svårt att få inflytande på den politiska arenan. Ytterligare en strategi som finns är att alliera sig med nyckelpersoner såsom politiker eller andra kända personligheter. Detta har dock visat sig svårt då många av dessa personer inte vill bli förknippade med HBT-rörelsen.

7.2 Advocacy på nya sätt

Det rumänska samhället präglas av en negativ mentalitet och attityd gentemot HBT-personer vilket kan ses som en anledning till att advocacy verkligen behövs i Rumänien. Situationen i landet kan tolkas som en sådan Fook (2002) avser, när hon menar att det i vissa fall kan vara nödvändigt med advocacy. Här behövs en kraft som arbetar för att förbättra situationen för HBT-personer som grupp då dess medlemmar individuellt inte har tillräckligt med resurser att göra detta. I Accepts fall är det frågan om vad Payne (2005) benämner cause-advocacy, alltså advocacy till förmån för en specifik social grupp. De utför sitt arbete till förmån för alla HBT-personer i Rumänien och arbetar inte med några specifika fall. Vid mina samtal med socialarbetarna på Accept tycker jag mig urskilja olika sätt på hur de tillämpar advocacy som arbetssätt. Det renodlade advocacy-arbetet har för avsikt att utöka de juridiska rättigheterna för HBT-personer med bland annat lagstiftning kring partnerskap. Jag menar dock att man även kan se de kulturella aktiviteterna organisationen arrangerar som en del i advocacy-arbetet. Intervjupersonerna själva gör en tydlig skillnad mellan lobby- och advocacy-arbete å ena sidan och organisationens andra verksamheter å andra sidan. De menar dock att kulturarrangemang kan ses som påverkansarbete gentemot allmänheten, på ett mindre offensivt sätt. Jag menar här att detta påverkansarbete kan ses som en del i det övergripande advocacy-arbetet, där dessa arrangemang syftar till att skapa opinion. Denna opinion ska i förlängningen underlätta det direkta, politiska advocacy-arbetet. Större öppenhet hos allmänheten och en ökad medvetenhet kring HBT-gruppens situation kan leda till att det blir lättare att få aktörer inom det politiska fältet att ta sig an frågan. Jag hävdar att det går att utvidga advocacy-begreppet, i enlighet med Fook (2002) genom att ta hänsyn till den specifika kontext som arbetet utförs i. Det finns flera vägar att gå för att påverka makthavare, att påverka andra grupper kan vara en del i en strategi för att nå det slutgiltiga målet. Genom att använda sig av Fooks (2002) maktbegrepp vidgas även synen på vad advocacy kan vara och gentemot vem eller vilka detta arbete kan riktas. Det finns inte enbart en given aktör att arbeta mot, utan flera potentiella makthavare. I Accepts fall är det inte enbart politiska institutioner som kan vara fruktbara att rikta sitt advocacy-arbete mot. Även allmänheten kan vara en sådan grupp som i förlängningen kan ha inflytande för att uppnå målen för arbetet.

I ljuset av detta skulle det kunna sägas att det finns olika strategier för hur ett advocacy-arbete kan bedrivas. Möjligen är enbart traditionellt advocacy-arbete, som Payne (2005) definierar det, inte alltid fruktbart i ett samhälle som det rumänska. Advocacy bygger på tanken att makthavare ska vilja, eller förmås, att förbättra situationen och förutsättningarna

för en individ eller grupp. Vad händer då om det finns makthavare som inte är intresserade av en sådan förbättring, förändring, för en specifik grupp? Det kan bli problematiskt om åsikterna går isär kring huruvida det är önskvärt att en viss grupp får mer inflytande och utökade rättigheter. För ett framgångsrikt advocacy-arbete krävs således att de som har makt och inflytande är beredda att främja situationen för den berörda gruppen eller individen. Dessa måste anse att det är viktigt och angeläget att gruppens eller individens situation förbättras. Det finns i Rumänien en uppenbar konflikt med de konservativa grupper som inte vill se utvidgade rättigheter för HBT-personer, bland andra vissa religiösa ledare (Nachescu 2005). Detta skulle kunna vara ett exempel på den komplexitet som Fook (2002) menar att det är viktigt att ta hänsyn till och vara medveten om gällande advocacy. Det är delvis häri hennes kritik av det traditionella synsättet på advocacy ligger, att det ger en förenklad bild av hur problem ser ut och kan lösas. I kontexter som denna, där det finns mycket motstånd, behövs alltså även andra strategier för advocacy-arbetet. Jag tycker mig se detta när det gäller Accept, deras påverkansarbete vänder sig inte enbart till institutioner och personer med mycket makt, utan även till grupper som inte alltid betraktas som maktfulla. Medarbetarna på Accept visar att det finns flera strategier för att i slutändan nå större acceptans och samma rättigheter oavsett sexuell läggning.

Fook (2002) lyfter fram vissa svårigheter och faror med advocacy, som jag tidigare nämnt. Bland annat belyser hon faran i att som socialarbetare tro sig veta precis vad gruppen eller individen saknar och vill ha. I Accepts fall skulle man kunna tänka sig att risken för detta är mindre eftersom vissa av de anställda själva är homo- eller bisexuella eller transpersoner. Det är alltså inte någon som står helt utanför gruppen som ska bedriva advocacy-arbetet vilket skulle kunna ses som en fördel. Som HBT-personer är socialarbetarna väl förtrodda med gruppens situation och vilka svårigheter som möter dessa. De innehar därmed stor kunskap och kompetens att avgöra vilka frågor som ska vara i fokus och vilka krav och förbättringar man ska arbeta för att uppnå, å gruppens vägnar. Å andra sidan skulle man kunna tänka sig att det medför vissa svårigheter. Genom att själva vara HBT-personer anser socialarbetarna sig kanske veta vad gruppen behöver och eftersträvar, och är därmed inte lika uppmärksamma på synpunkter och åsikter från HBT-personer utanför organisationen. Utgångspunkten blir enbart de egna erfarenheterna, som nödvändigtvis inte överensstämmer med andra HBT-personers. Det skulle kunna vara så att en socialarbetare som står helt utanför gruppen anstränger sig mera för att verkligen ta reda på gruppens önskemål.

Det är svårt att veta hur detta påverkar det advocacy-arbete som Accept bedriver. Det faktum att gruppen så att säga själva bedriver sitt advocacy-arbete kan innebära att möjligheterna att påverka försämras. Möjligheterna att få tillträde till exempelvis det politiska fältet kan tänkas varit bättre om någon "utomstående" drivit frågan istället. Detta eftersom Accept är så tätt sammankopplade med HBT-gruppen i Rumänien samt att många medarbetare är homo-, bi- eller transpersoner. HBT-personer har ingen hög status i det rumänska samhället vilket påverkar deras symboliska kapital. Det symboliska kapitalet är som tidigare nämnt avhängigt en persons status och anseende i samhället (Ritzer 2000). Detta blir tydligt när intervjupersonerna talar om sina försök att skapa samarbeten och allianser med politiker, men att dessa inte vågar för att deras anseende då sätts på spel. Deras status och prestige kan nedvärderas avsevärt genom att associeras med HBT-rörelsen, vilket de inte är beredda att riskera.

7.3 Kontextberoende inflytande

Intervjupersonernas redogörelser för sitt arbete och sina förutsättningar visar att deras tillgång till olika fält skiljer sig åt. Kulturaktiviteter lyfts av alla fram som ett effektivt sätt att föra fram Accepts budskap samt synliggöra HBT-personer i samhället. Dessa aktiviteter är en viktig del av organisationens arbete. Detta står dock i kontrast till att flertalet av intervjupersonerna anser att lobby- och advocacy-arbetet är den viktigaste delen av Accepts verksamhet, en verksamhet som man menar bör bedrivas på den politiska arenan. Socialarbetarnas inställning till, samt beskrivning av, arrangemangen inom det kulturella fältet kan tolkas som ett uttryck för att det i själva verket är här de ges möjlighet att genomföra sitt påverkansarbete. Tillgången till det politiska fältet är så begränsad att de blir tvungna att agera mer på det kulturella fältet, dit de har större tillgång. Deras situation kan tolkas som att de egentligen inte har så stora valmöjligheter eftersom de inte kan vara så aktiva och inflytelserika som de önskar på det politiska fältet. Det finns kapitalstarka grupper inom det politiska fältet som gör att de stängs ute därifrån. Situationen inom det kulturella fältet ser annorlunda ut och där är det andra aktörer som är kapitalstarka och inflytelserika vilket visat sig gynna socialarbetarna på Accept. Ett annat exempel på skillnaderna mellan fälten är att det kulturella fältet verkar ses som mer "fritt", där spelreglerna inte är lika rigida och förändring och påverkan kan ske på flera olika sätt. Inom det politiska fältet, däremot, finns fler regler och normer kring hur man påverkar, vilka aktörer som är bäst att samverka med och ha en god relation till.

Bourdieu's kapital- och fältbegrepp kan ses som ett verktyg för att förstå de olika strategier som socialarbetarna använder sig av i sitt arbete. Att socialarbetarna arbetar mycket med att synliggöra gruppen och skapa ökad acceptans för HBT-personer inom det kulturella fältet kan ses som ett led i strävan efter att öka Accepts symboliska och sociala kapital.

Intervjupersonerna berättelser visar att de är mer framgångsrika när det gäller att förvärva ekonomiskt samt kulturellt kapital. Att öka det symboliska och sociala kapitalet är betydligt svårare. Min tolkning av intervjupersonernas berättelse är alltså att socialarbetarna på olika sätt strävar efter att få mer kapital av olika slag. Inom organisationen finns dock redan en hel del kapital av olika typer. Mina intervjuer har exempelvis visat att det finns kulturellt kapital genom välutbildade medarbetare samt socialt kapital i form av samverkan med nationella och internationella aktörer. Trots detta har Accept litet inflytande på den politiska arenan i Rumänien, vilket visar vilken speciell kontext detta fält finns i. I en annan kontext kan man tänka sig att Accept skulle ses som en aktör med mycket makt utifrån sitt kapitalinnehav, men eftersom det finns så starka konservativa krafter räcker inte organisationens kapital till. Den politiska arenan i Rumänien är väsensskild från exempelvis den svenska. Bland annat har kyrkan i Rumänien stort inflytande och möjligheter att påverka de sociala värderingar och normer som finns inom fältet, vad som ska anses rätt och fel samt vilka politiska frågor som anses angelägna. Detta påpekas både av intervjupersonerna och exempelvis av Nachescu (2005). HBT-personers rättigheter är inte heller en prioriterad politisk fråga bland landets politiker. Detta visar hur kontextberoende olika former av kapital är, i ett annat sammanhang är det inte orimligt att tänka sig att Accept skulle ha haft större möjligheter att påverka på ett politiskt fält. Då det politiska fältet är det viktigaste, eftersom det dikterar villkoren för de andra fält som finns i samhället, blir det problematiskt att Accepts inflytande är som minst just där. Organisationens begränsade tillgång till det politiska fältet hämmar organisationens effektivitet och möjlighet till inflytande och påverkan.

Kapital- och fältbegreppet kan här användas för att förklara hur socialarbetarna, trots en diskrimineringslagstiftning och internationellt stöd i ryggen inte har en starkare ställning. Deras strävan efter att hitta nya strategier för påverkansarbetet kan förstås som att de inte har samma förutsättningar att agera inom de olika fälten och att deras position inom dessa fält skiljer sig mycket åt. Dessa begrepp kan alltså ge en förståelse för de strategier som socialarbetarna använder sig av i sitt påverkansarbete, och det faktum att de inte enbart ägnar sig åt traditionell advocacy utan även försöker hitta nya vägar att utöva inflytande.

8. Avslutande diskussion

Intervjupersonernas berättelser ger en mångfacetterad bild av socialarbetarnas arbete och strategier, deras arbetsförhållande och upplevelser av att arbeta med HBT-frågan.

Intervjupersonerna beskriver en arbetssituation som många gånger är svår och innebär mycket motstånd. På samma gång upplever de från vissa håll mycket stöd och god samverkan och det finns en dubbelhet i deras resonemang kring de attityder de möter. Samtidigt berättar de om hur viktigt de anser att deras arbete är och hur angeläget de känns att arbeta vidare för att åstadkomma bättre villkor för HBT-personer. Engagemanget och arbetet på Accept kan innebära förlorade sociala relationer samt risk att bli utsatt för trakasserier och våld. I ljuset av detta har jag kort diskuterat motivation och drivkrafter för arbetet med alla intervjupersoner. På grund av utrymmesbrist har jag dock inte kunnat utveckla dessa resonemang nämnvärt i denna uppsats. Det skulle vara mycket intressant att se fortsatt forskning kring den arbetsmotivation som finns hos dessa socialarbetare. Vad driver dem att fortsätta arbeta, trots de svårigheter de själva beskriver? Vilka förändringar skulle de vilja se för att underlätta arbetet?

Arbetet med uppsatsen har gjort det tydligt för mig hur variationsrikt det sociala arbetet kan vara. Intervjupersonernas resonemang kring påverkansarbete och deras olika strategier för att förbättra HBT-personers villkor i Rumänien fann jag mycket intressanta. Det politiska arbetet kompletteras med kulturella aktiviteter, arrangemang för allmänheten samt specifik service riktad till HBT-personer. Advocacy som arbetsmetod har visat sig ha många möjliga skepnader och är inte enbart en envägskommunikation från socialarbetare till makthavare, så som det många gånger beskrivs. Mötet med socialarbetarna på Accept har tydligt visat hur advocacy-arbete är beroende av sitt specifika sammanhang, som Fook (2002) skriver. De speciella förutsättningarna i det rumänska samhället har bidragit till att skapa en uppfinningsrikedom hos socialarbetarna för påverkansarbetet. De har tvingats hitta nya strategier och tillvägagångssätt för att nå ut med sitt påverkansarbete, till exempel genom att numera i större utsträckning använda sig av kultur som påverkansmetod. Longs (1999) låga förhoppningar gällande Accepts framtid hävdar jag inte blev verklighet. Organisationen har växt och ökat sitt inflytande genom att på flera olika sätt bedriva sitt påverkansarbete. Då kontexten visat sig vara så viktig för arbetet skulle det vara intressant att genomföra en liknande studie i ett annat sammanhang. Vad hade resultaten blivit om studien gjordes bland

socialarbetare i exempelvis Sverige som arbetar med HBT-frågan? Vilka skillnader och likheter kan tänkas finnas?

Som jag tidigare skrivit är det svårt att avgöra hur advocacy-arbetet påverkas av det faktum att flera av Accepts medarbetare själva är HBT-personer. Är det till fördel för arbetet eller kan det innebära en belastning? Kanske finns det inte något enkelt svar på den frågan. I vissa situationer är det säkerligen en fördel samtidigt som det ibland kanske är till nackdel för arbetet. Det skulle vara intressant att studera detta närmare, att få fler svar kring hur detta kan påverka advocacy-arbetet. Exempelvis genom att titta på om det advocacy-arbete Accept bedriver stämmer överens med HBT-gruppens önskemål och behov. Överensstämmer de prioriteringar som socialarbetarna gör på Accept med gruppens? Finns det en skillnad i hur problem och situationen för HBT-personer beskrivs och upplevs?

Något som genom uppsatsarbetet blivit tydligt är det hårda arbete och den kamp som socialarbetarna utför för att åstadkomma en förändring till det bättre för Rumäniens HBT-personer. Deras arbete är en påminnelse om att förändringen inte ”kommer med tiden” utan att det ligger hårt arbete bakom de framsteg som gjorts på området. De rättigheter som HBT-personer har idag är ett resultat av hårt och idogt arbete från många olika aktörer, däribland Accept. Jag anser att det är viktigt att stödja detta arbete i den mån det är möjligt. Inte enbart för att visa solidaritet i kampen för lika rättigheter för alla människor, utan även för att det finns mycket att lära av dessa socialarbetare. Överlag tror jag att internationellt utbyte och samarbete kan vara mycket fruktbart för det sociala arbetet i Sverige. Sådan samverkan utmanar de normer och värderingar som vi bygger vårt sociala arbete på och som vi tar för givna. Det bidrar till reflektion kring vad vi gör, och varför, samt ger nya perspektiv. Vad fungerar bra och vad kan förbättras, utvecklas? Vad kan vi lära av varandra?

9. Referenslista

Accept (2010a) (elektronisk) Hämtat från: <http://accept-romania.ro/en/despre-noi/asociatia-accept/> (2010-04-30).

Accept (2010b) ”Statute” (elektronisk) Hämtat från: http://accept-romania.ro/images/stories/statut_engleza.pdf (2010-04-30).

Andersson, Gunvor & Swärd, Hans (2008) ”Etiska reflektioner” i Meeuwisse, A, Swärd, H, Eliasson – Lappalainen, R & Jacobsson, K (red) *Forskningsmetodik för socialvetare*, Natur och Kultur: Stockholm.

Appleby, Alan George & Anastas, W Jeane (1998) *Not just a passing phase*, Columbia University Press: New York.

Aspers, Patrik (2007) *Etnografiska metoder*, Liber: Malmö.

Baban, Adriana (2000) ”Women’s sexuality and reproductive behaviour in post-Ceausescu Romania: A psychological approach” i Gal, S & Kligman, G (red) *Reproducing gender: politics, publics, and everyday life after socialism*, Princeton University Press: Princeton.

Bourdieu, Pierre (1993) *Kultursociologiska texter – I urval av Donald Broady & Mikael Palme*, Brutus Östlings bokförlag Symposium: Stockholm/Stehag.

Bourdieu, Pierre (1995) *Praktiskt förnuft – Bidrag till en handlingsteori*, Daidalos: Göteborg.

Bourdieu, Pierre (2000) *Distinction: a social critique of the judgement of taste*, Harvard University Press: Cambridge.

Burgess, G Robert (2006) ”An ethnographer’s tale: a personal view of educational ethnography” i Hobbs, D & Wright, R (red) *The Sage handbook of fieldwork*, Sage publications: London

Ebrahim, Alnoor (2004) "NGOs and organizational change. The relevance of Foucault and Bourdieu" (Paper presenterat på International Studies Associations årliga möte, Le Centre Sheraton Hotel, Montreal, Quebec, Canada, 17/3 2004) (elektronisk) Hämtat från: http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/0/7/2/9/7/pages72971/p72971-1-1.php (2010-04-15).

Fook, Jan (2002) *Social work – Critical theory and practice*, Sage Publications: London.

Forbat, Liz & Atkinson, Dorothy (2005) "Advocacy in practice: The troubled position of advocates in adult services" i *British Journal of Social work* Vol 35, sid. 321-335.

Foucault, Michel (2000) *The essential work of Foucault 1954-1984, Vol 3. Power*, The new press: New York.

Goodman, Harriet (2001) "In-depth interviews" i Thyer, B (red) *The handbook of social work research methods*, Sage Publications: Thousand Oaks California.

Haralambos, Michael, Holborn, Martin & Heald, Robin (2004) *Haralambos and Holborn sociology – Themes and perspectives*, HarperCollins Publishers Limited: London.

Henriksson, Benny (1995) *Risk Factor Love. Homosexuality, sexual interaction and HIV prevention*, Göteborgs Universitet: Göteborg.

Human Rights Watch & IGLHRC (1998) "Public scandals: Sexual orientation and criminal law in Romania" (elektronisk) Hämtat från: <http://www.hrw.org/legacy/reports97/romania/> (2010-04-01).

IFSW (2019) "Definition av socialt arbete (Swedish version)" (Elektronisk) Hämtat från: <http://www.ifsw.org/p38000412.html> (2010-07-21).

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur: Lund.

Levin, Claes (2008) ”Att undersöka ’det sociala’ – Några ingångar” i Meeuwisse, A, Swärd, H, Eliasson – Lappalainen, R & Jacobsson, K (red) *Forskningsmetodik för socialvetare*, Natur och Kultur: Stockholm.

Long, Scott (1999) ”Gay and lesbian movements in eastern europe” i Adam, B, Duyvenak, J. W & Krouwel, A (red) *The global emergence of gay and lesbian politics*, Temple university press: Philadelphia.

Mattsson, Tina (2010) *Intersektionalitet i socialt arbete*, Gleerups: Malmö.

May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*, Studentlitteratur: Lund.

Mills, Sara (2003) *Michel Foucault*, Routledge: London

Morrow, F Deana & Messinger, Lori (2006) (red) *Sexual orientation & gender expression in social work practice*, Columbia University Press: New York.

Nachescu, Voichita (2005) ”Hierarchies of difference: National identity, gay and lesbian rights, and the church in postcommunist Romania” i Stulhofer, A & Sandfort, T (red) *Sexuality and gender in postcommunist eastern europe and Russia*, The Haworth press: New York.

Nationalencyklopedin (2010a) (elektronisk) Hämtat från: <http://www.ne.se/rum%C3%A4nien> (2010-05-31).

Nationalencyklopedin (2010b) (elektronisk) Hämtat från: <http://www.ne.se/ngo> (2010-04-26).

Nationalencyklopedin (2010c) (elektronisk) Hämtat från: <http://www.ne.se/fr%C3%A4mmandespr%C3%A5k> (2010-06-13).

Payne, Malcolm (2005) *Modern social work theory*, Palgrave Macmillan: New York.

Repstad, Pål (1999) *Närhet och distans*, Studentlitteratur. Lund.

RFSL (2010a) (elektronisk) Hämtat från: http://www.rfsl.se/public/rfsl_belonging_2.pdf (2010-04-21).

RFSL (2010b) (elektronisk) Hämtat från: <http://www.rfsl.se/?p=410> (2010-04-21).

RFSL (2009) ”Landrapport Rumänien” (elektronisk) Hämtat från: <http://www.rfsl.se/?p=3520> (2010-03-18).

RFSU (2010) (elektronisk) <http://www.rfsu.se/sv/Sex--relationer/Sex-ABC/> (2010-04-21).

Ritzer, George (2000) *Modern sociological theory*, McGraw-Hill: Boston.

Stulhofer, Aleksandar & Sandfort, Theo (2005) “Introduction: Sexuality and gender in times of transition” i Stulhofer, A & Sandfort, T (red) *Sexuality and gender in postcommunist eastern europe and Russia*, The Haworth press: New York.

Stulhofer, Aleksandar & Rimac, Ivan (2009) “Determinants of homonegativity in Europe” i *Journal of sex research*, Vol 46 (1) sid. 24-32.

Swärd, Hans & Starrin, Bengt (2006) “Makt och socialt arbete” i Meeuwisse, A, Sunesson, S & Swärd, H (red) *Socialt arbete – en grundbok*, Natur och Kultur: Stockholm.

Turcescu, Lucian & Stan, Lavinia (2005) “Religion, politics and sexuality in Romania” i *Europe –Asia studies*, Vol 57: No 2, sid. 291-310.

Utrikesdepartementet (2007) “Mänskliga rättigheter i Rumänien” (elektronisk) Hämtat från: http://www.manskligarattigheter.gov.se/dynamaster/file_archive/080325/3520f2b3ba607f8b983c8f27ff670971/Rum%e4nien.pdf (2010-04-26).

Bilaga 1

Hello!

I'm writing my bachelor-thesis in social work this semester as an exchange-student in Bucharest from Lund University, Sweden. The purpose of my study is to examine how people who work to promote the rights and situation of LGBT-people in Romania organize and experience their work.

I'm very glad that you are interested in participating in an interview! I expect the interview to last for approximately 45 to 60 minutes. You, as an interview-person, will be anonymous and you may at any time choose to end your participation in the study. The interview will be recorded so that I can get the best quality as possible in the thesis. I will of course destroy the recorded material after I've used it and it will not be shown to anyone else but me.

I'm very thankful that you're interested in participating and your involvement is very important for my study!

If you have any questions, please send me an e-mail to: XXX or give me a call at: XXX.

Thank you!

Best regards,
Hanna Hansson

Bilaga 2

Interview-guide

Introduction

Who am I, information about the purpose of the thesis, recording and anonymity.

Background

- Could you please tell me about your work and your work-assignments?
- For how long have you been working here?
- Can you please tell me about the work of the organization?
- What do you think is the most important part of your work, regarding LGBT-people?

Experience of job-situation

- Can you tell me how you experience your work-situation?
- What attitudes do you meet from the rest of the society regarding your work? Can you give some examples?
- How do you think that others see your work?
- Is it mostly positive or negative reactions?
- What would you say is your main motivation for working with this issues?

Work-conditions

- How is the conditions for working to promote the rights of LGBT-people in Romania today, in your opinion?
- Do you experience any obstacles/difficulties for you and your organization to carry out your work as you please? Can you give any examples?
- Do you cooperate with other institutions/social services in society? Would you like to enlarge the cooperation with others? If so, with whom?

Legal situation

- Can you tell me about the legal situation for LGBT-people in Romania?
- Have you noticed any difference in people's attitudes towards your work since the repealing of article 200?
- Have the decriminalisation of homosexuality made your work easier?
- Are there any further legal improvements you would like to see for LGBT-people in Romania?

Conclusion

- Is there anything else you want to tell me?
- Do you have any questions?